

PESTPROTOCOL

By de Boarne

Pestprotocol By de Boarne

Dit protocol heeft als doel:

“ Alle kinderen in hun basisschoolperiode een zodanig veilige bieden, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen”

Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er ongewenste situaties zijn, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Groepsleerkrachten en ouders uit de oudercommissie en de medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk dit PESTPROTOCOL. Dit protocol vervangt het protocol uit 2012. Onze school is inmiddels een kanjerschool en we willen graag dat het pestprotocol hierbij aansluit. Alle leerkrachten hebben een kanjertraining licentie of volgen de training hiertoe.

De kanjertraining is op onze school niet een set van sociale vaardigheidslessen, maar een manier waarop we met elkaar omgaan. Ouders worden hier bij aanmelding over ingelicht en ontvangen bij inschrijving ook een beschrijving van de kanjertraining. Door het kind bij ons aan te melden onderschrijven ouders de werkwijze van de kanjertraining.

Voor de helderheid een korte beschrijving van de kanjertraining;

PCBO By de Boarne is een Kanjerschool. Een aantal jaren wordt het kanjerbeleid al toegepast en dit geeft rust, eenduidigheid en duidelijkheid in de school. Het is een belangrijke pijler van ons pedagogisch klimaat en de manier waarop wij elke dag met elkaar samen werken en samen leven. Het pestprotocol van het Kanjerbeleid is het basisdocument, waarin het beleid uitgebreid wordt beschreven.

Met de Kanjertraining werken we aan de volgende doelen:

- De leerkracht wordt gerespecteerd.
- Pestproblemen worden hanteerbaar of lossen zich op.
- Leerlingen leren omgaan met conflictsituaties en het hanteren van verschillende oplossingsstrategieën.
- Leerlingen durven zichzelf te zijn.
- Leerlingen voelen zich veilig.
- Leerlingen voelen zich bij elkaar betrokken.
- Leerlingen kunnen hun gevoelens onder woorden brengen.

- Leerlingen krijgen meer zelfvertrouwen.
- Leerlingen zijn zich bewust van hun eigenheid. “ Ik doe me niet anders voor dan ik ben ”

Waarom de Kanjertraining?

Mensen, volwassenen en kinderen, hebben het verlangen ‘erbij te horen’. ‘Erbij horen’ vergt bepaalde sociale vaardigheden die het ene kind beter gebruikt dan het andere kind. De Kanjertraining leert kinderen de sociale vaardigheden die nodig zijn om opgenomen te worden in de groep.

Afspraken

Bij de Kanjertraining horen 5 vaste afspraken:

- 1) We vertrouwen elkaar
- 2) We helpen elkaar
- 3) Niemand speelt de baas
- 4) We lachen elkaar niet uit
- 5) Je bent niet zielig

Typetjes

De Kanjertraining gebruikt 4 typetjes die door middel van een petje symbolisch zichtbaar worden gemaakt, de petten worden niet fysiek gedragen. Bij elk typetje hoort een bepaald soort gedrag. Hierdoor krijgen kinderen snel inzicht in hun eigen en andermans gedrag. In de onderbouw worden deze typeringen verduidelijkt met dieren. We hebben het bij de kanjertraining altijd over wat je doet, en niet over wat je bent.

Type Konijn (gele pet):

Het konijn is bang en stil. Het vindt zichzelf waardeloos en vindt dat anderen alles beter en mooier kunnen. Het konijn vindt zichzelf zielig en weet niet hoe het de problemen op moet lossen. In de training is dit de gele pet.

Type Pestvogel (zwarte pet):

De pestvogel vindt zichzelf heel goed en alle anderen waardeloos. Hij speelt de baas en vindt zichzelf stoer. De pestvogel heeft weinig respect voor anderen en zoekt het conflict op. In de training is dit de zwarte pet.

Type Aap (rode pet):

De aap is een uitsloper en meeloper. Hij vindt zichzelf en anderen waardeloos. De aap is vaak te vinden in gezelschap van de pestvogel. De aap lacht anderen uit en denkt leuk gevonden te worden met grappen, vaak ten koste van anderen. In de training is dit de rode pet.

Type Tijger (witte pet):

De tijger wordt ook wel de kanjer genoemd. De tijger denkt positief over zichzelf en over anderen. Angst, agressie en humor zijn in dit type in evenwicht. De tijger lost de problemen goed op, kan gevoelens onder woorden brengen en zoekt op tijd hulp. In de training is dit de witte pet.

We maken bij de kinderen ook duidelijk het onderscheid tussen de persoon en het gedrag. Door bijvoorbeeld de vraag te stellen: ‘Welk petje past bij hoe jij nu doet?’ koppel je het gedrag los. We zeggen ook niet: ‘Je bent een pestvogel.’ We zeggen wel: ‘Je gedraagt je als een pestvogel.’ Op deze manier corrigeren we het gedrag, zonder het kind het gevoel te geven dat het wordt afgewezen.

Goede communicatie

We vinden het erg belangrijk dat er een goede communicatie met de ouders plaats vindt. Als kinderen stelselmatig een zwarte pet laten zien, wordt er met ouders gebeld om dit te melden en dit wordt genoteerd in ons administratie systeem Parnassys. Als er in een korte periode meerdere keren zwarte pet gedrag wordt gesignaleerd, dan worden de betreffende ouders op school uitgenodigd voor een gesprek.

Samen gaan we dan op zoek naar een goede oplossing en worden er vervolgafspraken gemaakt. We verwachten van alle ouders dat zij achter het kanjerbeleid van school staan.

Kanjer coördinator

De directeur van By de Boarne vervult de rol van kanjer coördinator. Deze is verantwoordelijk voor het inzetten en uitvoeren van het kanjerbeleid. De eerste lijn voor kinderen en ouders is altijd de eigen leerkracht.

Vertrouwenspersoon voor leerlingen

Binnen school heeft altijd 1 leerkracht de rol van vertrouwenspersoon voor de leerlingen. Deze staat in de actuele schoolgids vermeld.

Pestprotocol

Definitie van pesten

Een kind wordt gepest wanneer deze herhaaldelijk last heeft van negatieve acties van een ander (fysiek, verbaal of psychologisch, direct of via internet of mobiel) die op hem gericht zijn, en waarbij de macht ongelijk verdeeld is. De Kanjertraining gaat ervan uit dat in de meeste gevallen dat een kind zich gepest voelt, de 'pester' niet de bedoeling heeft de ander pijn te doen. Wanneer de gevolgen voor de gepeste duidelijk worden gemaakt aan de pester, zijn de meeste kinderen bereid hiermee te stoppen.

Signaleren van pesten

De school laat leerlingen uit de midden- bovenbouw elk jaar de leerlingvragenlijst invullen van het Kanjervolg- en adviessysteem (kanvas.kanjertraining.nl). Onder andere op deze manier brengt de school stelselmatig in kaart of kinderen zich gepest voelen, bang zijn gepest te worden en of ze zelf aangeven te pesten. De school is ook alert op hoge scores op Ongelukkig somber, die kunnen duiden op gepest worden. Het systeem is COTAN gecertificeerd en voldoet daarmee aan de inspectienormen. Uiteraard is dagelijkse observatie en gesprekken met de kinderen een ander wezenlijk onderdeel van het signaleren.

Melden van pesten

We gaan er bij pestgedrag dat buiten het gezichtsveld van de leerkracht of school plaatsvindt, vanuit dat dit direct gemeld wordt bij de eigen leerkracht. Deze zal dan de kanjertraining inzetten om dit direct te tackelen. Als het de groep overstijgt zal school inzetten op groepsoverstijgende kanjertraining. Dat wordt in dat geval gecoördineerd door de kanjercoördinator.

Plagen of pesten:

Wanneer is er nu sprake van plagen en wanneer is er sprake van pestgedrag? Het is belangrijk om het verschil duidelijk te hebben, ook voor de kinderen zelf. Het meest eenvoudig onderscheid is deze:

Plagen gebeurt in het zicht van de leerkrachten. Pesten gebeurt achter de rug van leerkrachten.

Daarom weet een leerkracht zelden uit zichzelf wat er zich precies afspeelt tussen de kinderen onderling. De leerkracht moet hierover worden geïnformeerd door de leerlingen zelf. De leerkracht heeft eveneens de ouders nodig om tips te krijgen over hetgeen zich kennelijk afspeelt tussen de leerlingen onderling. Om die reden is het van belang dat ouders en leerkrachten goed samenwerken om een goede sfeer in de klas te behouden. Een belangrijke stelregel is dat kinderen hun zorgen leren delen met iemand die zij vertrouwen, zoals hun vader, moeder of leerkracht. Vanaf de kleutergroep leren de kinderen het verschil tussen vertellen en klikken. Als er sprake is van pesterijen, dan is het belangrijk dat kinderen dat vertellen aan hun vader, moeder of leerkracht.

De Kanjerafspraken

De school streeft een positieve, opbouwende sfeer na en doet dat binnen de kaders van de wet enerzijds en binnen het kader van de kanjerafspraken anderzijds. De school zet middels de Kanjerlessen in op het versterken van het onderling vertrouwen en het besef dat het goed is elkaar te helpen. Binnen dat kader speelt niemand de baas, hebben we plezier met elkaar, en ben je of blijf je niet zielig. Duidelijk wordt gesteld dat de leerlingen ten opzichte van elkaar niet de baas zijn. De leerkracht daarentegen is op school "de baas/het gezag" en de ouders zijn dat thuis.

Als een conflict zich tussen kinderen afspeelt dan zal de school kiezen voor een **oplossingsgerichte aanpak**. Dat wil zeggen: de school zoekt een oplossing die alle partijen (zo veel mogelijk) recht doet, en borgt gemaakte afspraken. Een oplossingsgerichte aanpak is te onderscheiden van een wraak- en haatgerichte aanpak (vormen van bedreiging en kwaadsprekerijen) of een zeurgerichte aanpak (indirecte kwaadsprekerijen en slachtofferschap). Kortom: doe elkaar recht.

Kinderen leren conflicten op te lossen met behulp van de kanjerafspraken waar wij ons aan houden op school. Deze worden visueel gemaakt in school door deze kanjer pestposters.

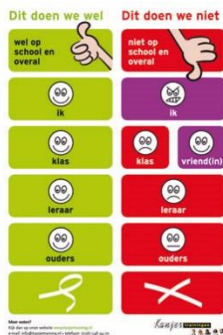

Het “kwaad” moet worden bestreden?????

Veel ouders verlangen van de school dat “het kwaad” (= de pester) moet worden bestreden, en dat “het goede” moet worden beschermd. De school kiest er echter niet voor om kinderen te beoordelen als behorend bij “kwaad of goed”. Ieder mens maakt wel eens fouten. Kinderen zijn in emotioneel opzicht “onder en boven de wet.” De weg van de mens, en die van het kind in het bijzonder, gaat met vallen en opstaan. Kinderen hebben het recht daarin te worden begeleid en te worden opgevoed. Ouders hebben die opvoedingsplicht evenals leerkrachten.

In gesprek met kinderen (en ouders) wordt de voorwaarde gehanteerd dat binnen de kaders van de Nederlandse wetgeving veel mag zolang je rekening houdt met elkaar. Jij hoeft je niet onveilig te voelen door het gedrag van de ander, en die ander hoeft zich niet onveilig te voelen door jouw gedrag. Kortom: je gedraagt je. Deze anderen zijn:

- jouw klasgenoten en andere leerlingen op school;
- de leerkrachten, de directie, de ouders van andere kinderen;
- jouw ouders, die trots op je kunnen zijn. Omdat jij iemand bent die is te vertrouwen. Als je iets vertelt, dan vertel je het hele verhaal en niet toevallig het belangrijkste stukje even niet;
- mensen die op eenzelfde manier doen als jij, maar ook mensen die anders doen dan jij.

De school neemt het overzicht van de smileys als uitgangspunt: “Het is prima dat jouw vrienden het leuk vinden wat jij bedenkt en doet, maar als de rest van de klas dat niet leuk vindt, evenals jouw juf of meester, (en jouw ouders als die erachter komen) dan gaan we dat niet doen op school.”

Je blijft fatsoenlijk en je laat je niet bepalen door je uitdager(s): “Geef geen benzine aan vervelend lopende motortjes.” Mocht een leerling zich niet willen houden aan de eenvoudige afspraken zoals weergegeven in de smileys, dan wordt dat met de ouders van het betreffende kind besproken. In dit gesprek wordt ervan uitgegaan dat de ouders met de school willen meedenken om een oplossing te zoeken die goed is voor het eigen kind, andere kinderen, de leerkracht en de school.

Preventie

Met behulp van de kanjerlessen doet de school aan preventie.

Kernpunten in de aanpak:

1. De Kanjerafspraken
2. Denk goed over jezelf en de ander
3. Pieker niet in je uppie, maar deel je zorgen met de ander, bij voorkeur met je ouders.
4. Denk oplossingsgericht
5. Geef op een nette manier je mening en doe je voordeel met dat waar je op aangesproken wordt.
6. De school maakt onderscheid tussen onvermogen en onwil.
  - a. Is er sprake van onvermogen, dan mag deze leerling erop vertrouwen dat hiermee rekening wordt gehouden. Deze leerling heeft veel te leren in een moeizaam proces. De omgeving heeft daar begrip voor.
  - b. Is er sprake van onwil, dan krijgt deze leerling een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer worden gedaan op begrip vanuit de omgeving. Die rek is eruit. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving overal rekening mee moet houden, en dat het onwillige kind om wat voor reden dan ook “de eigen gang” mag gaan.
7. Hulp in de vorm van een maatje/buddy/tutor (bemiddeling)
8. Duidelijk schoolbeleid en handhaving ervan.

Wat u mag verwachten van de leerkrachten op school?

1. Voorbeeldgedrag

U mag verwachten dat de leerkrachten van de school respectvol omgaan met uw kind en met u als ouder. U mag verwachten dat de leerkrachten onderling respectvol met elkaar omgaan. Zij zijn zich bewust van het gezegde: “een goed voorbeeld doet goed volgen.”

U mag verwachten dat de leerkrachten twee gedragstalen weten te spreken. De ene gedragstaal sluit aan op de straatcultuur* (= directief: duidelijk, helder en grens stellend), de andere gedragstaal sluit aan op de wereld van wederzijds respect (richt zich op het geven van inzicht).

Het voorbeeldgedrag van de leerkracht nodigt kinderen uit om over te stappen naar de wereld van wederzijds respect.

Doet zich een probleem voor op school, dan mag u van de leerkrachten verwachten dat zij daarmee oplossingsgericht aan de slag gaan. Zeurgerichte of wraak- en haatgerichte reacties vinden geen voedingsbodem bij de leerkrachten. De leerkrachten hebben u nodig om tot een goede oplossing te komen, die goed is voor uw kind, maar ook voor de andere kinderen, hun ouders, de leerkracht, de school en de buurt.

*N.B. de leerkracht gedraagt zich **niet** volgens de normen van de straatcultuur, maar weet dat er heel duidelijk, zonder omhaal van woorden een grens moet worden gesteld aan de mentaliteit van de straat. Geen overleg, geen onderhandeling, niet ingaan op: “Ja...maar!” Voor meer informatie verwijzen wij u naar het Kanjerinformatieboek voor ouders, leerkrachten en pabo-studenten.

Er is als het ware een voortdurende strijd tussen de mentaliteit van de straatcultuur en de cultuur van wederzijds respect. Feitelijk gaat het om de vraag die al duizenden jaren bestaat of geweld loont of niet. Aan de kant van de straatcultuur heb je de opvatting: “The winner takes it all.” Ben jij de sterkste, dan kun jij bepalen wat een ander moet doen. In het midden, tussen de straatcultuur en de cultuur van wederzijds respect, plaatsen we de opvatting “oog om oog, tand om tand.” In deze opvatting loont geweld niet, omdat je met gelijke munt wordt terugbetaald.

Bij de cultuur van wederzijds respect heb je de opvatting: “van de meeste tegenslag in het leven kun je leren.” Zoek elkaars geluk. Doe elkaar recht. Ik voel mij goed als we een oplossing hebben gevonden waarbij jij je ook goed voelt. Doe aardig en welgemanierd. In deze opvatting wordt geweld zinloos.

Aanvullend:

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Ook ouders hebben dus de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen: het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders andermans kind een lesje gaan leren, met het doel de problemen voor het eigen kind op te lossen. Bij problemen van pesten of agressie zullen de leerkrachten, directie en ouders hun verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met elkaar, met het doel een goede oplossing te vinden die ook in de toekomst houdbaar is.

Voorbeeldgedrag van leerkrachten en ouders is van groot belang. Er zal minder worden gepest als duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar (fatsoensnormen), waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met verbaal of fysiek geweld worden opgelost. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en leerlingen wordt niet geaccepteerd. Alle betrokkenen nemen duidelijk stelling tegen dergelijke gedragingen.

Wat wordt van u als ouder verwacht

Het oplossen van conflicten tussen kinderen is zelden een probleem, als op basis van het voorgaande met elkaar wordt overlegd.

Van de ouders wordt verwacht dat zij zich aan de volgende vuistregels houden:

- U oefent zich in zelfbeheersing. Dat betekent dat u het recht niet heeft andermans kind, een andere ouder of een leerkracht verbaal of fysiek te overdonderen/aan te vallen. Het wordt helemaal een drama als u zich misdraagt in aanwezigheid van andere kinderen.

- U spreekt in positieve zin over **andermans opvoeding en andermans kind**. Dat doet de school ook over u en uw kind.
- Als u zich zorgen maakt om het welzijn van uw kind, of het welzijn van andermans kind, dan **overlegt** u met de school. Uitgangspunt daarbij is dat u in gesprek gaat met het doel een oplossing te zoeken die goed is voor u en uw kind, maar ook goed is voor de andere kinderen.

De school is hierin uw medestander.

Als ouder kent u het verschil tussen overleg waarin zorg wordt gedeeld/een oplossing wordt gezocht, en kwaadsprekerij/achterklap.

Op school trainen we dit:

Sommige leerlingen gaan vervelend met elkaar om. Blijf rustig. Haal je schouders op. Sommige leerlingen zijn gewoon in de war. Maak je niet druk. Jammer dan.

Kom je naar gedrag tegen? Zeg en doe dan dit:

- Wil je ermee stoppen? Ik krijg een naar gevoel van jouw gedrag. Ik vind het vervelend dat (schelden, achterna roepen, slaan enz.) doet.
- Wil je er niet mee stoppen? Meen je dat?
- Zoek het uit. Hier heb ik geen zin in. Je haalt je schouders op en gaat iets gezelligs doen. Je blijft rustig, je blijft eigen baas (je laat je niet bepalen door een vervelend persoon) je doet als de witte pet.
- Ga weg bij vervelend gedoe. Zoek een maatje, doe iets gezelligs, maakt een kletspraatje met iemand anders. Op die manier kom je meestal van pesters af.
- Zorg ervoor dat jezelf geen benzine geeft. Ga je reageren dan wordt het alleen maar erger.
- Stopt het niet? Dan wordt het alleen maar erger.

Grens stellend

De school heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen. Maar het kan misgaan. Dat is niet erg. Het zijn leermomenten. “Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele en/of materiële schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?”

Wangedrag kan zich op verschillende manier manifesteren.

Verbaal: vernederen, schelden, bedreigen, belachelijk maken, bijnamen geven, roddelen, briefjes rondsturen, bedreigen op internet, buitensluiten.

Fysiek: schoppen, knijpen, slaan, spugen, krabben, bijten, trekken, laten struikelen.

Materieel: stelen, onderkladden, verstoppen van kleding en/of spullen, spullen kapotmaken van een medeleerling of van school, fietsbanden lekprikken. Het doet zich landelijk een enkele keer voor dat een leerling zich wenst te misdragen en/of vindt daartoe het recht te hebben. **“Ik zit er niet mee. Het is niet mijn probleem! Nou en.., moet ik weten. Ik doe het de volgende keer weer.”**

In dat geval wordt terplekke contact opgenomen met de ouder. Zolang de ouder niet is te bereiken en/of niet op school is verschenen, wordt deze leerling uit de groep geplaatst. De groep wordt beschermd tegen deze leerling.

Het gesprek met de ouder wordt oplossingsgericht gevoerd. En voldoet aan de criteria zoals die in het voorgaande zijn omschreven. Als de ouder van mening is dat hun kind zich mag misdragen (bij deze invaller, want die kan geen les geven; ten opzichte van dat kind, want die doet altijd vervelend, heeft een rare moeder... enz.) wordt de leerling uit de klas gehaald. **We noemen dit de eerste verwijdering.** Tijdens de verwijdering wordt overwogen of deze leerling kan worden teruggeplaatst in de eigen klas. **Terugplaatsing** is afhankelijk van het idee die de ouders en het verwijderde kind erop nahouden namelijk: ik heb het recht mij te misdragen. Als het kind zich niet wil misdragen dan wordt een begeleidingsplan voor gedrag uitgewerkt, waaraan de ouders meewerken en kan kind worden teruggeplaatst. Als dat niet mogelijk is (de ouders en de leerling zijn van mening dat het zich mag misdragen omdat...), dan wordt de leerling minimaal twee groepen hoger in een andere groep geplaatst. Een leerling uit groep 5, komt bijvoorbeeld terecht in groep 7 of 8. Negatief gedrag wordt genegeerd door de leerkracht en de nieuwe groepsgenoten. Op die manier wordt de leerling geholpen zich te houden aan **normale gedragsregels**. Begrijpt de leerling dat het zich moet houden aan de gedragsregels van de school, dan kan het worden teruggeplaatst naar de eigen groep.

Leerlingen uit groep 7 en 8 komen bij de intern begeleider/directeur, of krijgen na schooltijd uitleg over het te maken schoolwerk dat zij thuis maken. Samengaand met deze maatregelen wordt ouders geadviseerd contact op te nemen met één van de Kanjertrainingspraktijken of Jeugdzorg/CJG. Het afwijzen van adviezen en het niet mee willen denken van ouders aan een positieve oplossing interpreteert de school als een vorm van pedagogische **verwaarlozing** en zal daar melding van doen bij het Algemeen Meldpunt van Kindermishandeling. Het AMK heeft als gangbare regel dat het ingrijpt in een gezin als er meer dan twee meldingen over een gezin zijn binnengekomen.

Bij herhaling van wangedrag gaat de school over tot definitieve verwijdering.

Dossiervorming

De misvatting heerst bij leerkrachten dat schorsing mag plaatsvinden na ruime dossiervorming. Dit is niet het geval.

Verwijdering zelf is het dossier. Anders gezegd: de aanleiding tot de eerste verwijdering is **dossiervorming**. Als een kind zich blijft misdragen en de ouders hebben daar geen problemen mee, dan volgt definitieve verwijdering. Het dossier is dan compleet. **Argumenten in dossier:**

1. School is een leerinstelling. De school beschermt het leerproces tegen kinderen en ouders die het leerproces ernstig belemmeren.
2. School beschermt de leerlingen en de leerkrachten tegen grensoverschrijdend gedrag van een enkele medeleerling en/of een enkele ouder.
3. Een leerkracht kan op deze manier weer gewoon lesgeven, en vervalt niet in de functie van rechercheur (wie is dader en wie is het slachtoffer); aanklager (jij bent de dader); verdediger (van het slachtoffer); rechter en gevangenisbewaarder. Waarbij een enkele ouder in de hoogste boom klimt als in 'deze rechtsgang' iets mis gaat.

De leerkracht en de school beperken zich tot onderstaande:

Het gaat wel eens mis. Hoe lossen we dit op. Wil jij het niet oplossen en jouw ouders vinden dat prima? Dan hebben jij en je ouders een probleem. De school beschermt het leerproces en zorgt voor een veilige leeromgeving voor ALLE kinderen. Dat kan betekenen dat je uit de groep of desnoods van de school wordt verwijderd.

Bovenstaande klinkt niet alleen serieus maar is ook serieus en zal als uiterste middel ook door ons als dusdanig gehanteerd worden. Waarbij nogmaals het uitgangspunt is; We komen er samen wel uit, we investeren in elkaar.